

Calle Karlsson
Stabschef
Calle.Karlsson@Trelleborg.se
0410-73 39 35

Utredning av förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan

Sammanfattning

Bildningsnämnden beslutade den 16 september 2020 (BIN 2020-09-16, § 134) uppdra åt bildningsförvaltningen, att bereda förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan. Bildningsförvaltningen skulle enligt beslutet återkomma med utredning av förslaget till bildningsnämndens sammanträde den 16 december 2020.

Ärendet behandlades av bildningsnämndens presidium den 2 december 2020 (BIN presidium 2020-12-02, § 152). Presidiet beslutade återremittera ärendet till förvaltningen för ytterligare beredning samt att ärendet därefter ska tas upp i bildningsnämnden under våren 2021.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse – Förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan (daterad 2021-04-22)

Protokollsutdrag BIN presidium 2020-12-02, § 152 – Utredning av förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan

Protokollsutdrag BIN 2020-09-16, § 134 – Förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan

Förslag till bildningsnämnden från Mathias Andersson (SD) m.fl. om språkkunskaper för anställda inom förskolan

Bildningsförvaltningens förslag till beslut

Bildningsnämnden föreslås besluta

att godkänna förvaltningens utredning

att ställa sig bakom förvaltningens förslag, att krav på goda kunskaper i svenska språket ska finnas med i annonsen vid rekrytering av personal i förskolan

att i övrigt inte vidta några ytterligare åtgärder samt lägga ärendet till handlingarna.

Bildningsförvaltningen

E-post bildningsforvaltningen@trelleborg.se

Webb www.trelleborg.se

Besöksadress Henry Dunkers
gata 1

Postadress Box 79, 231 21
Trelleborg

Telefon 0410-73 30 00

Fakturaadress

Box 173, 231 23 Trelleborg

Org.nr 212000-1199

Beslutet skickas till

-

Ärendet

2:e vice ordförande i bildningsnämnden Mathias Andersson (SD) m.fl. har den 2 september 2020 inkommit med förslag från Sverigedemokraterna om språkkunskaper för anställda inom förskolan (se bilaga).

Förslaget lyder enligt följande:

"Det är positivt att personer med utländsk bakgrund väljer att jobba inom barnomsorgen på våra förskolor och något som är värdefullt.

Men då är det ett måste också att språkkunskaperna i svenska räcker till.

Barnen inom förskolan ska känna sig trygga i vad personalen säger samt att de själva blir förstådda när de pratar med personalen. Likaså gäller det för de vårdnadshavare som kommer i kontakt med personalen.

I grunden handlar det om kvalitén inom välfärden, det är viktigt kunna kommunicera på svenska inom bl.a. barnomsorgen.

Ett sätt att öka kvalitén inom barnomsorgen är att införa språktester vid nyanställningar samt förslag på hur kommunen kan hjälpa den personal med bristfälliga kunskaper i det svenska språket genom att erbjuda ett språklyft likaså erbjuda ett språklyft till de som söker jobb inom barnomsorgen men råkar ha bristfälliga kunskaper inom det svenska språket.

Vid nyrekrytering av personal inom barnomsorgen ska det klart framgå genom ett språktest att kunskaperna i det svenska språket motsvarar den nivå som Socialstyrelsen rekommenderar för personalen inom äldreomsorgen.

Det innebär godkänd kurs i Svenska 1 inom gymnasiegemensamma programmet eller Svenska 1 som andra språk eller motsvarande utbildning. Ett språktest som visar på kunskaper i svenska motsvarande som lägst nivå-D på SFI.

Sverigedemokraterna yrkar på följande:

Att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för obligatoriskt språktest med språkkrav likt den av Socialstyrelsen rekommendationer vid nyanställning

Att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för att för att kunna genomföra ett språklyft för befintlig personal om behov finns.

*Mathias Andersson Sverigedemokraterna 2:vice ordförande Bildningsnämnden
Krister Leo Sverigedemokraterna suppleant Bildningsnämnden
Bo Roxenvret Sverigedemokraterna suppleant Bildningsnämnden"*

Bildningsnämnden beslutade den 16 september 2020 (BIN 2020-09-16, § 134)

att ge bildningsförvaltningen i uppdrag att bereda förslaget

att bildningsförvaltningen återkommer med utredningen till bildningsnämndens sammanträde den 16 december 2020

Vid behandling i bildningsnämndens presidium den 2 december 2020 (BIN presidium 2020-12-02, § 152) beslutade presidiet

att ärendet återremitteras till förvaltningen för ytterligare beredning utifrån de synpunkter presidiet framfört

att ärendet därefter tas upp för behandling i bildningsnämnden under våren 2021.

Nedan redovisas bildningsförvaltningens utredning av förslaget.

Bildningsförvaltningens utredning

Skollagen ställer upp krav på vem som får undervisa (2 kap. 13-19 §§) och vem som får anställas som lärare/förskollärare (2 kap. 20-22 §§). Det betyder bland annat, som huvudregel, att bara den som har legitimation och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning och anställas som lärare/förskollärare.

Från denna huvudregel finns det undantag som huvudsakligen innebär att annan lärare/förskollärare som är lämplig och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande, får bedriva undervisning om det inte finns någon att tillgå som uppfyller kraven på legitimation och behörighet.

Därtill får det inom förskolan finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas eller barnens utveckling och lärande främjas. Det tydligaste exemplet på sådan personal är barnskötare. I övrigt handlar det främst om personal med sådan bakgrund att de kan utveckla och stödja barn med annat modersmål än svenska. Det kan dock också ex. handla om personal som behövs vid utvecklande av en profil av något slag, ex. inom bild, musik, drama eller engelska.

Utöver *ordinarie personal* enligt ovan, används även *tillfälliga vikarier*, vid ordinarie personals frånvaro.

Språkrav i rekryteringsprocessen

Rättspraxis visar att språkrav i rekryteringsprocessen *kan* utgöra indirekt etnisk diskriminering. Arbetsgivare har dock rätt att ställa språkrav i rekryteringsprocessen under förutsättning att det rör sig om språkkunskaper som behövs med hänsyn till anställningens natur och att kravet är sakligt motiverat. Det finns i det sammanhanget exempel både på rättsfall där kraven inte har ansetts vara sakligt motiverade och rättsfall där kraven har bedömts vara motiverade.

I målet AD 2002 nr 128, som rörde anställning av en telefonintervjuare, ansåg arbetsdomstolen att arbetsgivaren hade tillämpat ett krav på språkkunskaper som varit högre ställt än nödvändigt med tanke på de uppgifter som den anställda skulle ha haft som anställd hos bolaget. Det betydde att bolaget hade tillämpat ett kriterium som framstod som neutralt men som i praktiken, med hänsyn till den arbetssökandes etniska tillhörighet, särskilt hade missgynnade denne. Bolaget hade därigenom gjort sig skyldigt till indirekt etnisk diskriminering.

I målet AD 2005 nr 98, som rörde anställning av en bygglovsarkitekt, kom arbetsdomstolen fram till att kommunen fick anses ha haft rätt att ställa det i målet berörda språkravet. Någon indirekt diskriminering hade således inte förekommit.

Införande av språktest

Det är flera kommuner som utreder införandet av språktest vid anställningar, först och främst inom vård och omsorg. Det finns ingen tydlig kartläggning över kommuner som har infört språktest. Bildningsförvaltningen har dock funnit två exempel på kommuner som nyligen har infört någon form av språktest vid rekrytering. Från och med sommaren 2020 införde Botkyrka kommun språktest vid anställning i omsorg och förskola. Språktestet består av tre delar där sökande ska läsa instruktioner och därefter svara på frågor, uttrycka sig skriftligen samt kunna uttrycka sig förståeligt muntligt. Även Katrineholm har infört språktest när man anställer inom förskola och skola respektive vård och omsorg. I Katrineholm behöver de sökande inte genomföra språktestet om de har eftergymnasiala utbildningar. Språktestet testar hörförståelse, läsförståelse och skriftlig förmåga.

Maria Rydell, lektor i svenska som andraspråk vid Institutionen för svenska och flerspråkighet på Stockholms universitet, menar att de språktest som finns idag i huvudsak är framtagna för undervisning och att de inte visar om personens språkkunskaper motsvarar den nivå som krävs för att klara arbetsuppgifterna i verkligheten. Vid en rekrytering är det viktigt att vara medveten om att ett språktest som förväntas ge information om huruvida en person har den språkliga färdighet som krävs för arbetet, måste bygga på den språkliga kompetens som gäller för den egna verksamheten.

Om ett språktest ska fungera vid rekrytering måste man först ha identifierat vad som är en tillräcklig språklig nivå för just de arbetsuppgifter som personen ska utföra, och sedan utforma testet utifrån språket på arbetsplatsen. För att ta fram ett språktest som fungerar för en specifik verksamhet anser Maria Rydell att det är viktigt att samarbeta med språkexperter som kan språktestning, och domänexperter som kan yrket och de kommunikativa sammanhangen på arbetsplatsen.

Kostnader för eventuellt införande av språktest i samband med anställning inom förskolan i Trelleborgs kommun

Bildningsförvaltningen anser att ett eventuellt språktest för anställning inom förskolan, behöver utformas utifrån de språkkunskaper som kommunen identifierar som nödvändiga för de arbetsuppgifter som den arbetsökande ska utföra om denne blir anställd. Vid ett eventuellt beslut att gå vidare med frågan om införande av språktest, behöver förutsättningarna för framtagande av test utredas vidare. Behövs exempelvis olika språktestet för olika yrkeskategorier inom förskolan, och hur kan språkrav fastställas med hänsyn till att det inte finns några exakta arbetsuppgifter kopplat till olika tjänster inom förskolan? Framtagande av språktest kräver också samarbete med externa språkexperter, och det är i dagsläget oklart för bildningsförvaltningen hur förutsättningarna ser ut att hitta och anlita relevant kompetens.

Med hänsyn till ovan osäkerhet kring förutsättningarna för framtagande av språktest, har bildningsförvaltningen gjort en grov uppskattning av kostnader. För att identifiera relevanta språkkunskaper och för att utforma språktest, uppskattar bildningsförvaltningen att det krävs ett heltidsarbete under minst 3 månader. Därutöver tillkommer kostnader för samarbete med externa språkexperter.

Uppskattade kostnader:

- *Kostnad intern tjänst för framtagande av test: ca 200 000 kr*
- *Kostnad extern expertis: ca 50 000 kr*

Det kommer även att uppstå löpande kostnader i form av administration vid genomförande av språktester. Testet ska administreras på ett säkert sätt vid genomförandet, det ska bedömas och det ska återkopplas. Testresultatet ska arkiveras på ett rättssäkert sätt. Kostnaden är svår att uppskatta, men den bör tas i beaktande vid beslut om eventuellt införande av språktest vid rekrytering.

Bildningsförvaltningens bedömning

Bildningsförvaltningen menar att en förskollärare som har högskoleutbildning (behörighet) och legitimation bör anses ha tillräckliga kunskaper i det svenska språket. Detsamma gäller i regel övrig ordinarie personal, som bedöms vara lämplig och som i så stor utsträckning som möjligt ska ha utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande, eller som har sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas. Här kan det dock i vissa undantagsfall finnas anledning att prioritera andra kunskaper och erfarenheter än kunskaperna i det svenska språket, ex. när det gäller barn som behöver stöd för att utveckla sitt modersmål. Det finns i och för sig igen motsättning mellan krav på kunskaper och erfarenheter som behövs för att utveckla och stödja barn med annat modersmål än svenska och krav på kunskaper i det svenska språket, men det är inte alltid möjligt att anställa personal som uppfyller båda kraven. Skollagen ger i det sammanhanget rektor stöd för att anställa personal som bedöms främja barnets utveckling och lärande.

Förskolans uppdrag regleras i Läroplan för förskolan (LPFÖ 18). Där framgår bland annat:

”Barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.”

Bildningsförvaltningen bedömer att ett genomförande av språktest skulle vara kostsamt och kräva förhållandevis stora administrativa resurser, och att det inte är befogat i dagsläget sett till verksamhetens behov. Förskolans rektorer följer den lagstiftning och praxis som finns för anställning och upplever inte att det finns problem med bristande språkkunskaper bland personalen i förskolan i Trelleborgs kommun. De ser därför inte något behov att införa språktest i samband med nyanställning. Bildningsförvaltningen anser att det är en mer angelägen utmaning att säkerställa yrkeskompetensen inom förskolan, och ser en risk att kommunen förlorar sådan kompetens om sökande behöver genomgå ett språktest i samband med rekrytering. Personal som till viss del har bristande kunskaper i det svenska språket kan vara sådan personal som behövs för att främja barnens utveckling och lärande, ex. när det gäller barnens modersmål.

Med hänsyn till rektorernas bedömning att det inte finns något utbrett problem med bristande kunskaper i det svenska språket bland personalen, samt de grundläggande kraven för anställning som även bör omfatta tillräckliga kunskaper i svenska (högskoleutbildning eller annan utbildning/erfarenhet som främjar barnens

utveckling och lärande), gör bildningsförvaltningen vidare bedömningen att det inte behövs något språklyft för befintlig personal.

Sammanfattning och slutsatser

Bildningsförvaltningen anser sammanfattningsvis att det inte finns anledning att införa obligatoriska språktester vid nyanställning i förskolan, eller att genomföra ett språklyft för befintlig personal. Mot bakgrund av att rektorerna i förskolan inte upplever att det finns problem med bristande språkkunskaper bland personalen, är det inte motiverat eller befogat att ta resurser i anspråk för genomförande av sådana åtgärder.

Bildningsförvaltningen instämmer dock i vikten av att personalen inom förskolan har goda kunskaper i det svenska språket. För att bidra till att säkerställa detta, föreslår bildningsförvaltningen att krav på goda kunskaper i svenska språket ska finnas med i annonsen vid rekrytering av personal i förskolan, ex.:

”Vi förväntar oss också att du har goda kunskaper i det svenska språket, i både tal och skrift.”